

บทที่ 5

วิเคราะห์สิทธิของจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาคดี โดยรวดเร็วในต่างประเทศและในประเทศไทย

ในบทนี้จะเป็นการเปรียบเทียบถึงการให้หลักประกันตามกฎหมาย อันเป็นการรับรองสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยรวดเร็ว และวิธีการต่าง ๆ ที่ถูกนำมาใช้เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติดังกล่าว ตามระบบการดำเนินคดีของต่างประเทศกับของประเทศไทย โดยนำข้อมูลที่ได้ทำการศึกษามาแล้วในเรื่องสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยรวดเร็วในต่างประเทศ ในบทที่ 3 และสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยรวดเร็วในประเทศไทย ในบทที่ 4 มาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อพิจารณาหาความเหมาะสมอันจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงระบบการพิจารณาคดีโดยรวดเร็วของไทยให้รวดเร็วยิ่งขึ้นทัดเทียมนานาอารยประเทศและแสดงให้เห็นถึงการรับรู้และรับรองสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยรวดเร็ว โดยจะทำการเปรียบเทียบในหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. บทบัญญัติของกฎหมายที่รับรองสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยรวดเร็ว

ในกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกา บทบัญญัติรับรองสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยรวดเร็วมีปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ทำให้เน้นถึงความสำคัญของหลักการพิจารณาคดีโดยรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทำให้มีการปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามหลักการนี้อย่างจริงจัง สภาพแห่งความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญและการยอมรับนับถือของสหรัฐอเมริกา ทำให้บทบัญญัติดังกล่าวสามารถเป็นหลักประกันสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยรวดเร็ว เป็นอย่างดีโดยการกล่าวอ้างถึงการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญในกรณีที่มีการละเลยหรือการประวิงคดีและบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญดังกล่าวได้เป็นหลักประกันต่อมลรัฐต่าง ๆ ในการที่จะบัญญัติกฎหมายของตนหรือการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายซึ่งจะขัดกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญไม่ได้

สำหรับกรณีของไทยนั้น สิ่งที่เป็นหลักยึดถือในการดำเนินการพิจารณาความอาชญากรรมคือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา ไม่ใช้รัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญของไทยนั้น มีการประกาศใช้มากมายหลายฉบับตามยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ในเรื่องสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยรวดเร็ว นั้น ได้มีกฎหมายรัฐธรรมนูญบางฉบับวางบทบัญญัติไว้ แต่ไม่ได้มีความสำคัญไปกว่าการยึดถือกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา เป็นหลักในการพิจารณาคดี เพราะการดำเนินการพิจารณาต้อง เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา และในปัจจุบันนี้บทบัญญัติรับรองสิทธิของจำเลยที่จะ ได้รับการพิจารณาคดีโดยรวดเร็วมิได้รับการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเหมือนในสหรัฐอเมริกา แต่อย่างไรก็ตามการที่จะบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือไม่นั้นก็คง ไม่เป็นผลแตกต่างกัน เพราะสภาพรัฐธรรมนูญของไทยนั้นมีการยกเลิกเพิกถอนเปลี่ยนแปลงตามสภาวการณ์ทางการเมืองอยู่ตลอดเวลา จึงกลายเป็นว่าบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญาจะมีผลในทางคุ้มครองมากกว่า¹ แต่การที่นำมาเปรียบเทียบกับประเทศสหรัฐอเมริกาดังกล่าว จะทำให้เราเห็นว่า สภาพการมีบทบัญญัติรับรองการคุ้มครองสิทธิของจำเลยที่จะ ได้รับการพิจารณาคดีโดยรวดเร็วของสหรัฐอเมริกาได้มีบทบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญซึ่ง เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศทีเดียว

¹ดูรายละเอียดใน เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, "หลักประกันจากการถูกจับกุมตรวจค้นที่ไม่ชอบธรรม" (ม.ป.ป.), หน้า 3 (อรรถาธิบาย) ผู้เขียนได้สรุปเกี่ยวกับกรณีนี้ว่ากรณีของประเทศไทยนั้น การที่รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศไม่ได้วางหลักคุ้มครองไว้เป็นแนวทางเลยนั้น แม้จะไม่ถูกต้องในทางทฤษฎีดังได้กล่าวมาแล้ว แต่ในทางปฏิบัติคงไม่มีผลอย่างใดมากนัก ทั้งนี้เพราะถึงแม้จะวางหลักอย่างใดไว้ในรัฐธรรมนูญก็คง ไม่มีผลคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากนัก ด้วยเหตุที่ว่ารัฐธรรมนูญของไทยนั้นไม่มีความมั่นคงและถาวรในตัวเอง เพราะถูกเปลี่ยนแปลงและยกเลิกโดยเหตุผลทางการเมืองอยู่หลายครั้ง อันที่จริงบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา นั้น ให้ผลคุ้มครองดียิ่งกว่ารัฐธรรมนูญเสียอีก เพราะในทางปฏิบัติไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขเท่าใดนัก

2. โครงสร้างของศาลชั้นต้นที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญา

โครงสร้างของศาลชั้นต้นของประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษและฝรั่งเศส มีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือจะประกอบไปด้วยศาลขนาดใหญ่ที่มีอำนาจพิจารณาคดีทุกตัวทกฎหมาย รวมทั้งความผิดอุกฉกรรจ์ที่มีอัตราโทษสูงและลักษณะของการกระทำผิดรุนแรง ศาลขนาดกลาง มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาโดยจำกัดโทษ เป็นความผิดที่มีอัตราโทษปานกลางหรือลักษณะของการกระทำผิดไม่รุนแรงนัก และศาลขนาดเล็ก ทำหน้าที่พิจารณาคดีอาญาเล็ก ๆ น้อย ๆ ผู้พิพากษาในศาลดังกล่าวเหล่านี้มีลักษณะแตกต่างกันออกไป กล่าวคือในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งมีระบบศาลคู่คือมีทั้งศาลของรัฐและศาลของมลรัฐควบคู่กันไปในนั้น ผู้พิพากษาในศาลสหรัฐได้มาจากการแต่งตั้ง มีเงินเดือนสูง และไม่ต้องออกจากตำแหน่งจนกว่าจะลาออกหรือถึงอายุที่กำหนดไว้ ไม่มีการขึ้นเงินเดือนหรือเลื่อนตำแหน่ง ส่วนผู้พิพากษาในศาลของมลรัฐนั้น โดยทั่วไปราษฎรเป็นผู้เลือกตั้ง อยู่ในตำแหน่งชั่วระยะเวลาหนึ่ง โดยเฉพาะศาลที่พิจารณาคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ นั้นผู้พิพากษาคือบุคคลในท้องถิ่นที่ได้รับคัดเลือกให้มาดำรงตำแหน่ง เป็นการชั่วคราว ได้รับเงินเดือนน้อยกว่าผู้พิพากษาในศาลขนาดใหญ่ และเป็นบุคคลซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นผู้มีความรู้ทางกฎหมาย นอกจากการจัดตั้งศาลในลักษณะดังกล่าวบางมลรัฐในสหรัฐอเมริกายังมีการจัดตั้งศาลพิเศษเพื่อพิจารณาคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ บางประเภท โดยเฉพาะ เช่น ศาลจรจร ซึ่งบางครั้งผู้ว่าการรัฐจะเป็นผู้แต่งตั้งบุคคลใดบุคคลหนึ่งให้ไปทำหน้าที่ผู้พิพากษาในศาลดังกล่าวที่เรียกว่า commissioner ส่วนในประเทศอังกฤษ นอกจากผู้พิพากษาที่มีความรู้ทางกฎหมายแล้ว ในศาลที่ทำหน้าที่พิจารณาคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งพัฒนามาจากศาลท้องถิ่น เดิมนั้นยังมีการแต่งตั้งบุคคลในท้องถิ่นซึ่งไม่มีความรู้ทางกฎหมายเป็นผู้พิพากษาร่วมด้วย โดยไม่ได้รับเงินเดือนแต่อย่างใด ลักษณะดังกล่าวทำให้ศาลชั้นต้นของสหรัฐอเมริกาและอังกฤษมีอยู่ทั่วไปตามท้องที่ต่าง ๆ อย่างทั่วถึง ไม่ต้องประสบกับปัญหาการขาดแคลนด้านปริมาณผู้พิพากษา และไม่ต้องสูญเสียงบประมาณสำหรับการให้ผู้พิพากษาในศาลขนาดใหญ่ ซึ่งมีเงินเดือนสูงมากไปนั่งพิจารณาคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งผลที่ได้รับย่อมไม่พอกับรายจ่าย และแม้แต่ในประเทศฝรั่งเศสซึ่งผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีในศาลขนาดใหญ่และศาลที่ทำกรพิจารณาคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ มีคุณสมบัติเหมือนกันทุกประการ กล่าวคือ ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ทางกฎหมายเป็นอย่างดี เป็นผู้พิพากษาอาชีพที่มีเงินเดือนประจำสูง แต่ฝรั่งเศสก็มีการจัดตั้งศาลกระจายออกไปตามท้องถิ่นต่าง ๆ อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะศาลที่ทำหน้าที่พิจารณาคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ นั้น ฝรั่งเศสมีศาลเช่นนี้กระจายอยู่ทุกอำเภอ การกระจายศาลออกไปตามท้องที่ต่าง ๆ อย่างทั่วถึง เช่นนี้ย่อมเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนที่

เป็นความและพยานรวมทั้งผู้เกี่ยวข้องในคดี ไม่ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางไกล มาศาลและเป็นหลักประกันให้กับประชาชนผู้เป็นความได้ว่า จะได้รับการพิจารณาคดีในศาล ยุติธรรมโดยเร็วที่สุด

สำหรับประเทศไทย ศาลชั้นต้นที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญา โดยทั่วไปแบ่งออกเป็น ศาลจังหวัดที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาทุกตัวบทกฎหมาย และศาลแขวงที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท ส่วนผู้พิพากษานั้นต้องเป็นผู้สำเร็จ วิชากฎหมายและมีประสบการณ์ทางด้านกฎหมายไม่น้อยกว่าสองปี ผ่านการอบรมในฐานะผู้ช่วย ผู้พิพากษาอีก 1 ปี เมื่อผ่านการอบรมแล้วหากไม่มีข้อขัดข้องประการใดจึง จะได้รับการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นผู้พิพากษาอย่างสมบูรณ์ ซึ่งผู้พิพากษาทั้งในศาลแขวงและศาลจังหวัดมีคุณสมบัติ ดังกล่าวเหมือนกันทุกประการ เนื่องจากการที่บุคคลจะมาดำรงตำแหน่งผู้พิพากษากระทำไม่ได้ ง่ายนัก จำนวนผู้พิพากษาที่มีอยู่จึง ไม่สอดคล้องกับปริมาณงานและแนวโน้มของคดีที่เพิ่มสูงขึ้น และเป็นอุปสรรคที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ไม่อาจขยายการจัดตั้งศาลออกไปตามท้องที่ต่าง ๆ ได้ ลักษณะการจัดตั้งศาลของไทยที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้จึง ไม่สามารถ เป็นหลักประกันให้กับประชาชน ผู้เป็นความได้ว่า จะได้รับการพิจารณาพิพากษาในศาลยุติธรรมโดยรวดเร็ว และในประการสำคัญ เนื่องจากการจัดตั้งศาลแขวงนั้น มีเจตนาเริ่มต้นเพื่อพิจารณาคดีอาญาเล็กๆ น้อยๆ ที่อยู่ในอำนาจ ศาลแขวงให้เสร็จไปโดยรวดเร็ว จึงมีวิธีพิจารณาความที่รวบรัดแตกต่างจากการดำเนินกระบวนการ พิเคราะห์คดีอาญาทั่วไป การจัดตั้งศาลแขวง เฉพาะในบางจังหวัดก็ดี บางอำเภอในจังหวัดนั้นก็ดี ทำให้ฐานะของผู้ต้องหาซึ่งกระทำ ความผิดอย่างเดียวกันแต่อยู่คนละอำเภอคนละจังหวัด ได้รับการพิจารณาด้วยบทกฎหมาย และวิธีพิจารณาที่แตกต่างกันมาก เกิดความไม่เสมอภาคกันของ ประชาชนที่จะได้รับการบริการความยุติธรรมจากรัฐ ซึ่งเป็นการไม่สมควรอย่างยิ่งที่จะให้เกิด สภาพเช่นนี้เป็นเวลานาน

การเร่งรัดให้มีการจัดตั้งศาลเพิ่มขึ้นในท้องที่ต่าง ๆ นอกจากจะเป็นการช่วย แบ่งเบาภาระการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลที่มีอยู่เดิมให้น้อยลงแล้ว ยังเป็นการอำนวยความสะดวก ยุติธรรมให้ประชาชนทั่วประเทศ มีสิทธิได้รับประโยชน์จากการบริการความยุติธรรมของรัฐโดย ทัดเทียมกัน การกระจายศาลออกไปตามท้องที่ต่าง ๆ อย่างทั่วถึง เป็นพื้นฐานสำคัญที่นำไปสู่การ แก้ไขปัญหาในกระบวนการพิจารณาในประการอื่น เพื่อให้กระบวนการพิจารณาคดีดำเนินไปอย่างรวดเร็วต่อไป

3. กระบวนการที่ทำให้การพิจารณาตัดสินไปอย่างรวดเร็ว

3.1 การนำตัวผู้ต้องหาเข้าสู่อำนาจศาลโดยเร็ว

ในประเทศสหรัฐอเมริกา กฎหมายกำหนดให้มีการนำตัวผู้ต้องหาเข้าสู่อำนาจศาลโดยเร็ว กล่าวคือ ภายใน 24 ชั่วโมง 48 ชั่วโมง หรือโดยไม่ชักช้าแล้วแต่มลรัฐ จะบัญญัติไว้ในกฎหมายของตนเอง ส่วนในอังกฤษและฝรั่งเศสนั้น ไม่ว่าจะกรณีใด ๆ จะต้องนำตัวผู้ต้องหาไปมอบให้ผู้พิพากษา สอบปากคำโดยไม่ชักช้า แต่ไม่เกิน 24 ชั่วโมง บทบัญญัติของกฎหมายในลักษณะดังกล่าว เป็นการบังคับให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำการจับกุมรีบดำเนินการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานและนำผู้ต้องหาเข้าสู่อำนาจศาลโดยเร็ว มิฉะนั้นการควบคุมผู้ต้องหาในระยะเวลาดังกล่าว จะเป็นการควบคุมที่มีข้อสงสัย ศาลจะไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจากการควบคุมที่มีข้อสงสัย การที่กฎหมายบังคับให้มีการนำตัวผู้ต้องหาเข้าสู่อำนาจศาลโดยเร็วทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่มีโอกาสใช้อำนาจแห่งการควบคุมตัว เป็นเครื่องมือในการกระทำที่มีชอบ อีกทั้งผู้ต้องหาซึ่งเป็นผู้บริสุทธิ์มีโอกาสที่จะได้รับการปล่อยตัวโดยเร็ว และผู้กระทำผิดก็มีโอกาสได้รับการพิจารณาพิพากษาจากศาลยุติธรรมโดยรวดเร็ว

สำหรับประเทศไทยนั้น โครงสร้างที่วางไว้เกี่ยวกับการควบคุมในชั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจ ห้ามมิให้ทำการควบคุมเกินกว่า 48 ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ต้องหาถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน ถ้ามีเหตุจำเป็นเพื่อสอบสวนหรือเหตุจำเป็นอย่างอื่น ก็สามารถยืดเวลาเกินกว่า 48 ชั่วโมงได้เท่าที่จำเป็น แต่มิให้เกิน 7 วัน ซึ่งในทางปฏิบัตินั้นมักจะมีการควบคุมผู้ต้องหาเต็มกำหนด 7 วัน นอกจากนี้ยังมีการขอฝากขังต่อศาลได้อีกหลายครั้ง รวมเวลาไม่เกิน 84 วัน รวมระยะเวลาที่กฎหมายให้แก่พนักงานสอบสวนทั้งสิ้นถึง 91 วัน ซึ่งเป็นระยะเวลาที่นานเกินจำเป็น การให้ระยะเวลาอันยาวนานเช่นนี้แก่พนักงานสอบสวนในการที่จะได้มาซึ่งพยานหลักฐานเพื่อผูกมัดผู้ต้องหานั้น เท่ากับเป็นการช่วยให้พนักงานสอบสวนทางานคั่งค้างมากขึ้นและผลเสียจะตกอยู่กับผู้ต้องหา

สภาพการณ์ดังกล่าว เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบแล้วจะเห็นว่าเจ้าหน้าที่ผู้ทำการจับกุมผู้ต้องหาของไทยมีระยะเวลาในการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานที่ยาวนานมาก และเป็นระยะเวลาที่ยาวนานเกินความจำเป็น เมื่อเทียบกับวิทยาการด้านต่างๆ ในปัจจุบันลักษณะดังกล่าวเป็นการเปิดโอกาสให้เจ้าพนักงาน ที่ไม่เอาใจใส่ในการสอบสวนใช้ระยะเวลาเต็มที่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เป็นเหตุให้การพิจารณาตัดสินล่าช้าออกไปกระทบกระเทือนสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา จึงสมควรที่จะมีการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว

3.2 การลดจำนวนคดีอาญาที่มาสู่การพิจารณาตัดสินของศาล

ในสหรัฐอเมริกา มีการนำวิธีการต่าง ๆ มาใช้เพื่อลดจำนวนคดีอาญาที่จะมาสู่การพิจารณาตัดสินของศาลและวิธีการต่าง ๆ ที่จะลดความยุ่งยากในการพิจารณาเพื่อให้คดีเสร็จไปโดยรวดเร็ว นับตั้งแต่ความพยายามที่จะให้มีการนำคดีอาญาซึ่ง เอกชนมิได้เป็นผู้เสียหายโดยตรงมาฟ้องศาล แต่ใช้มาตรการอื่นแทนการฟ้องคดี มีวิธีการต่อรองคำรับสารภาพซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป โดยที่พนักงานอัยการจะ เสนอการทำความตกลง เสร็จจากจำเลยหรือทนายจำเลย เพื่อให้จำเลยรับสารภาพโดยแลกเปลี่ยนกับการลดข้อหาหรือการได้รับความกรุณาจากศาล เพื่อให้ศาลลงโทษในสถานเบา แต่การพิจารณาพิพากษาลงโทษจำเลยนั้นเป็นดุลพินิจของศาลโดยอิสระ ไม่ต้องผูกพันตามข้อตกลงนั้น ในกรณีที่ผู้พิพากษาเห็นชอบด้วยกับข้อตกลง เสร็จจากนั้นก็พิพากษาคดีนี้ไปโดยไม่มีการพิจารณาตัดสิน และคดีเป็นอันถึงที่สุดโดยไม่มีกระบวนการอุทธรณ์ ผู้กล่าวอีกต่อไป นอกจากนั้นก่อนที่จะเริ่มการพิจารณาตัดสินผู้พิพากษาจะนัดคู่ความมาพร้อมกันที่ศาลและให้หน้าพยานหลักฐานที่จะใช้สืบมาด้วย ผู้พิพากษาจะสอบถามข้อเท็จจริงบางอย่าง ถ้าประเด็นหรือพยานหลักฐานใดที่คู่ความรับกัน ประเด็นหรือเอกสารนั้นก็ไม่ต้องนำมาสืบ และในประการสำคัญทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษและฝรั่งเศส มีกระบวนการในการกลั่นกรองมูลคดีเบื้องต้นที่มีประสิทธิภาพ คือกระบวนการไต่สวนมูลฟ้อง ซึ่งสามารถลดจำนวนคดีที่จะมาสู่การพิจารณาของศาลได้เป็นจำนวนมาก โดยมีศาลที่ทำหน้าที่ไต่สวนมูลฟ้อง ซึ่งเป็นศาลในระดับล่าง แยกต่างหากจากศาลที่พิจารณา กระบวนการในขั้นนี้คือ พนักงานอัยการหรือผู้ว่าคดีนำเสนอพยานหลักฐานให้เป็นที่เพียงพอที่จะให้ศาล เชื่อว่าคดีดังกล่าวมีมูลพอที่จะทำการพิจารณาต่อไปในศาลได้ ฝ่ายผู้ต้องหาสามารถนำพยานหลักฐานเข้าสืบถึงความบริสุทธิ์ของตน ชักค้ำพยานหลักฐานของอีกฝ่ายหนึ่งได้ เป็นการพิจารณาโดยเปิดเผยและ โดยเฉพาะในฝรั่งเศสนั้น ก่อนที่คดีจะมาสู่การพิจารณาของศาลตัดสิน จะต้องผ่านการกลั่นกรองของนักกฎหมายมาก่อนแล้วหลายขั้นตอน นับตั้งแต่การสอบสวนเบื้องต้นต้องกระทำโดยตำรวจฝ่ายคดี หลังจากนั้นตำรวจต้องส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาต่อไป ถ้าพนักงานอัยการเห็นควรดำเนินคดีต้องร้องขอต่อไปยังศาลไต่สวนเพื่อพิจารณาว่าควรมีการฟ้องร้องกันในศาลตัดสินหรือไม่ การไต่สวนในฝรั่งเศสนั้นเป็นการไต่สวนในการกระทำมิใช่การไต่สวนเพียง เพื่อทราบว่ามีมูลหรือไม่เท่านั้น ดังนั้นขั้นนี้คู่ความจึงสามารถนำพยานหลักฐานทุกชนิด เข้าสู่การพิจารณาของศาล คดีที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลตัดสินจึงแทบจะไม่ปรากฏว่าถูกยกฟ้อง เนื่องจากพยานหลักฐานไม่เพียงพอ

สำหรับในประเทศไทย ก่อนที่คดีจะเข้าสู่การพิจารณาของศาลมีบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องการเปรียบเทียบคดีสำหรับความผิดหลายข้อหาหรือความผิดที่มีเพียงข้อหาปรับ โดยคนที่ผู้ต้องหายินยอมชำระค่าปรับต่อพนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานอื่นที่มีอำนาจ ถ้าเป็นคดีซึ่งอาจเรียกค่าเสียหายได้พนักงานสอบสวนจะเป็นผู้กำหนดจำนวนค่าทดแทนตามที่เห็นสมควรหรือตามที่คู่กรณีตกลงกันซึ่งวิธีการดังกล่าวสามารถทำให้คดีเป็นจำนวนมากยุติลงได้โดยไม่ต้องมีการพิจารณาคดีในศาล ส่วนการไต่สวนมูลฟ้องของไทยนั้น แต่เดิมอยู่ในอำนาจของศาลแขวงหรือศาลบริสภา โดยศาลนี้จะทำหน้าที่ไต่สวนมูลฟ้องคดีอาญาที่เกินอำนาจ เมื่อเห็นว่าคดีมีมูลจึงส่งให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณา ต่อมาเมื่อมีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาคดีอาญาในศาลแขวง ทำให้ศาลแขวงไม่มีหน้าที่ไต่สวนมูลฟ้องคดีอาญาที่เกินอำนาจอีกต่อไป พนักงานสอบสวนต้องทำสำนวนการสอบสวนส่งให้พนักงานอัยการเพื่อยื่นฟ้องยังศาลที่มีอำนาจพิจารณาโดยตรง และศาลที่มีอำนาจพิจารณานั้นเอง จะทำการไต่สวนมูลฟ้อง ซึ่งในปัจจุบันนี้การไต่สวนมูลฟ้องจะกระทำเฉพาะในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีเท่านั้น ส่วนในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์จะทำการไต่สวนมูลฟ้องหรือไม่ก็ได้ ในการไต่สวนมูลฟ้องจำเลยไม่มีอำนาจนำพยานหลักฐานมาสู้ เพียงแต่มีสิทธิที่จะมีทนายความไว้คอยช่วยเหลือ ลักษณะดังกล่าวทำให้การไต่สวนมูลฟ้องของไทยลดความสำคัญลงไปมาก การสั่งว่าคดีมีมูลมีมากเสียจนเกือบทุกคดี ศาลจะสั่งว่าคดีมีมูลไว้ก่อนเพราะอย่างไร เสียศาลนั้นจะต้องเป็นผู้พิจารณาอยู่แล้ว

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบแล้วจะเห็นว่า วิธีของต่างประเทศทำให้ศาลไต่สวนแยกออกจากศาลที่ทำการพิจารณาคดีทำให้การไต่สวนมูลฟ้องมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเป็นการแบ่งเบาภาระของศาลที่ทำการพิจารณาคดี ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวนี้ประเทศไทยเคยนำมาใช้ก่อนแล้ว แต่การที่ต้องยกเลิกไปเนื่องจากการที่ศาลแขวงมีอยู่เพียงบางท้องที่เท่านั้นทำให้เกิดความไม่เสมอภาคกันของประชาชนที่อยู่ในท้องที่ที่มีและไม่มีศาลแขวง แต่มิได้หมายความว่าวิธีการดังกล่าวไม่เหมาะสม ในทางตรงกันข้ามการให้ศาลไต่สวนแยกออกจากศาลที่พิจารณาคดีนี้สามารถเร่งรัดการฟ้องคดีให้รวดเร็วยิ่งขึ้นอีกด้วย การนำวิธีการดังกล่าวนี้กลับมาใช้โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมและความจำเป็นของสถานการณ์ในปัจจุบัน น่าจะเป็นสิ่งที่เกิดประโยชน์อันจะส่งผลให้การพิจารณาคดีสามารถดำเนินไปได้อย่างรวดเร็ว

3.3 การสืบพยาน

ในการสืบพยานของศาลในสหรัฐอเมริกา นั้น จะมีพนักงานสำหรับจดบันทึก ถ้อยคำของพยาน ผู้พิพากษาไม่ได้จดคำพยานหรือถ้อยคำสำนวนเอง ผู้พิพากษาเพียงแต่นั่งฟังการ เปิดความของพยาน เมื่อสงสัยตอนใดก็จะซักถาม ส่วนวิธีการในการจดบันทึกถ้อยคำพยานนั้น จะเป็นการบันทึกทุกคำพูดทั้งคำถาม คำตอบ ทั้งคำเปิดความของพยานคำพูดของทนายความ อัยการ ศาล ตลอดจนคนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกรณีพิพาทด้วย จากนั้นเจ้าหน้าที่จะถอดข้อความ ออกมา แล้วพิมพ์เป็นตัวหนังสือส่งให้คู่ความตามต้องการ ด้วยเหตุที่การเปิดความนั้นเป็นการ กระทำต่อหน้าลูกขุน ผู้พิพากษา และทนายความ การที่พนักงานจะจดบันทึกข้อความเปลี่ยนแปลง ไปจากความจริงจึง เกิดได้ยาก เพราะเมื่อมีข้อสงสัยเกิดขึ้น ผู้พิพากษาสามารถชี้ขาดได้ง่ายว่า เป็นการบันทึกที่ถูกต้องหรือไม่ ดังนั้นเมื่อพยานเปิดความเสร็จแล้ว ในสหรัฐอเมริกาจึงไม่มี กระบวนการที่ผู้พิพากษาต้องนำคำเปิดความของพยานที่ได้เปิดความไปแล้วมาอ่านให้ฟังอีก กระบวน พิพากษาจึงสามารถดำเนินต่อไปได้อย่างรวดเร็ว ส่วนในฝรั่งเศสนั้น มีกระบวนการในศาล ๖๓ ส่วนซึ่งมีการสืบพยานโดยละเอียดทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงพฤติการณ์ในการกระทำผิด เมื่อพยาน เปิดความเสร็จแล้ว ผู้พิพากษาได้ส่วนจะอ่านคำเปิดความให้พยานฟังและให้ลงลายมือชื่อไว้ เป็นหลักฐาน เพราะพยานหลักฐาน ถ้อยคำสำนวนในศาลได้ส่วน สามารถรับฟัง เป็นพยานหลัก ฐานในศาลตัดสินได้ การสืบพยานในศาลตัดสินจึง เป็นเพียงการสืบเพิ่มเติมจากศาลได้ส่วนเพื่อ ให้ความชัดเจนขึ้นเท่านั้น กระบวนการในชั้นนี้จึง ไม่จำเป็นต้องมีการอ่านคำเปิดความให้ฟังอีก กระบวนการพิจารณาในศาลตัดสินของฝรั่งเศสจึงดำเนินไปได้รวดเร็วมาก

สำหรับประเทศไทยนั้น ในการสืบพยานผู้พิพากษามีหน้าที่จดคำเปิดความ ของพยานเอง ซึ่งการจดคำเปิดความนั้นผู้พิพากษาจะจดตามความเข้าใจมิได้จดลงทุกคำพูดเหมือน ในสหรัฐอเมริกา ดังนั้นเมื่อพยานเปิดความเสร็จแล้วจึงต้องมีการอ่านคำเปิดความที่ผู้พิพากษา จดบันทึกไว้ให้พยานฟังอีกครั้งหนึ่งและให้ลงลายมือชื่อยืนยันความถูกต้องไว้ เป็นหลักฐานด้วย

ลักษณะดังกล่าวนี้แม้จะถูกมองว่าเป็นรายละเอียดเพียง เล็กน้อยทำให้ กระบวนการพิจารณาต้องล่าช้า แต่เมื่อพิจารณาแล้วจะ เห็นได้ว่า การที่ผู้พิพากษาจดบันทึกคำ เปิดความของพยานนั้นมิได้จดตรงคำของพยานทุกคำเหมือนในสหรัฐอเมริกาจึง เป็นข้อที่คู่ความ และพยานอาจเถียงได้เสมอ ถ้าไม่มีการอ่านคำเปิดความนั้นให้พยานฟังอีกครั้งหนึ่งและลงลาย มือชื่อรับรองไว้ นอกจากนี้การมีหลักฐานไว้ในสำนวนโดยที่พยานได้ลงลายมือชื่อรับรองความถูก ต้องของพยานหลักฐานนั้นแล้วจะสามารถเป็นหลักประกันได้ว่า ผู้พิพากษาได้ตัดสินชี้ขาดคดีตาม

ถ้อยคำสำนวน ตามคำพยาน และมีหลักฐานให้ตรวจดูได้ คู่ความจึงจะ เลื่อนมาไต่สวน การตัด กระบวนการในการอ่านคำเบิกความและให้พยานลงลายมือชื่อรับรองดังกล่าวนี้ออกไป อาจเป็น ช่องทางให้เกิดการโต้แย้งคัดค้านซึ่งอาจเป็นไปโดยจงใจหรือหลงลืมคำเบิกความของพยานว่า ได้ให้การไปเช่นนั้นหรือไม่ก็ตาม ย่อมทำให้เกิดความยุ่งยากและ เกิดความล่าช้าได้อีกเช่นกัน ดังนั้นสำหรับกรณีของประเทศไทยแล้ว เพื่อเป็นหลักประกันความยุติธรรมดังกล่าวให้กับคู่ความ และบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดี แม้ว่าขั้นตอนดังกล่าวนี้จะทำให้การดำเนินคดีต้องล่าช้าออกไปบ้างก็ เป็นความจำเป็นที่ต้องยอมรับ

3.4 การเลื่อนคดีและการนัดความ

ในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น เมื่อมีคดีความเข้าสู่การพิจารณาของศาล จะมีผู้พิพากษานายหนึ่ง เป็นผู้ทำหน้าที่จัดบัลลังก์ การพิจารณาให้กับผู้พิพากษาที่จะทำการพิจารณา โดยจะทำการบรรจุคดีที่นัดสืบพยานเพียงไม่กี่ปาก ให้ผู้พิพากษานั้นพิจารณาคดีเหล่านั้นวันละหลาย เรื่องติดต่อกันจนกว่าจะหมดเวลาทำการของศาล ส่วนคดีที่ประเด็นสลับซับซ้อน การสืบพยานมี จำนวนมาก ก็จะใช้บัลลังก์อีกต่างหากและ จะ เห็นให้มีการสืบพยานโจทก์และจำเลยให้เสร็จภายในวันเดียวหากสามารถทำได้ โดยพยายามมิให้เลื่อนคดีไป และก่อนเริ่มการพิจารณาคดี ผู้พิพากษาที่จะทำการพิจารณา จะนัดคู่ความมาพร้อมกันที่ศาลเพื่อวางแผนการพิจารณาคดีลงใน ปฏิทินการพิจารณาสำหรับคดีนั้น ๆ ผู้พิพากษาจะให้คู่ความทั้งสองฝ่ายกะประมาณระยะเวลาที่จะทำการสืบพยานของฝ่ายตนทั้งหมด จากนั้นจึงจะจัดวัน เวลาว่างให้ตรงกันรวดเดียวทั้งคดี หาก คู่ความไม่พร้อมที่จะพิจารณาคดีรวดเดียวดังกล่าวจะขอเลื่อนได้ก่อนที่จะ เริ่มพิจารณาคดี การวางแผนการพิจารณาคดีในลักษณะ เช่นนี้ ทำให้คู่ความไม่อาจยกปัญหาการนัดความในคดีอื่นมาเป็น เหตุในการขอเลื่อนคดีได้ และอุปสรรคในเรื่องการนัดความที่ต้องทิ้งช่วงเวลานาน ๆ ก็หมดไป อีกทั้งสหรัฐอเมริกา มีมาตรการที่เข้มงวดสำหรับคู่ความที่ประวิงคดี แกล้งให้อีกฝ่ายเสียเวลา และค่าใช้จ่ายโดยไม่มีเหตุอันควร สำหรับวิธีการในประเทศไทยนั้นก่อนที่จะ เริ่มการพิจารณาคดี เป็นหน้าที่ของคู่ความที่จะต้องจัดหาพยานหลักฐานต่าง ๆ มาให้พร้อม เมื่อทั้งสองฝ่ายพร้อมแล้ว จึงไปขอวันนัดพิจารณาคดีที่จำศาล จำศาลจะเป็นผู้ตรวจวันพิจารณาของผู้พิพากษาแต่ละนายว่ามี วันว่าง เมื่อใด และในการนัดพิจารณาคดีนั้นก็กระทำโดยรวดเดียวติดต่อกัน ความพร้อมของคู่ ความทั้งสองฝ่ายดังกล่าวทำให้กระบวนการพิจารณาของอังกฤษไม่มีปัญหาในเรื่อง การเลื่อนคดีหรือ การนัดความโดยทิ้งช่วง เป็นเวลานาน ส่วนในฝรั่งเศสนั้น เนื่องจากรูปแบบการดำเนินกระบวนการ

พิจารณาที่แตกต่างออกไป กล่าวคือการทำมีความสำคัญต่อกระบวนการในการโต้สวนมาก กระบวนการในชั้นพิจารณาเป็นเพียงการดำเนินการเพิ่มเติมจากศาลโต้สวนเท่านั้น และไม่มีกฎเกณฑ์ในเรื่องพยานหลักฐานเท่าใดนัก กระบวนการพิจารณาศาลตัดสินจึงไม่ติดขัดในเรื่องแบบพิธี และสามารถกระทำได้ในวันเดียว

สำหรับในประเทศไทย มีบทบัญญัติของกฎหมายในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติให้เป็นผู้พิพากษาของศาลที่จะให้มีการเลื่อนคดีหรือไม่ก็ได้ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วเป็นการยากที่ผู้พิพากษาจะหยั่งรู้ได้ว่าคดีมีความจำเป็นเหตุหรือไม่ จึงมักปรากฏว่าการอนุญาตให้เลื่อนคดีได้ตามที่คู่ความขอเป็นส่วนใหญ่อีกทั้งศาล อัยการ และทนายความนั้นมักจะมีคดีอยู่ในความรับผิดชอบเป็นจำนวนมากจึงไม่อาจหาวันเวลาว่างตรงกันได้ เมื่อมีการเลื่อนคดีออกไปการนัดความในครั้งต่อไปจึงไม่อาจกระทำได้ภายในระยะเวลาอันสั้น เพราะกว่าผู้พิพากษาและคู่ความทั้งสองฝ่ายจะมีเวลาว่างตรงกันก็เป็นเวลาหลังจากนั้นประมาณ 1-2 เดือนล่วงไปแล้วเสมอ

การเตรียมการให้พร้อมก่อนเริ่มการพิจารณาคดีโดยการวางแผนการพิจารณาอย่างมีประสิทธิภาพ ดังเช่นวิธีการของต่างประเทศดังกล่าวคำนึงถึงการพิจารณาคดีอย่างต่อเนื่องกันไปรวดเร็วเป็นสำคัญ เป็นขั้นตอนสำคัญที่สามารถลดปัญหาการเลื่อนคดีและการนัดความลงไปได้ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าวิธีการดังกล่าวน่าจะนำมาใช้ในประเทศไทยเพื่อเป็นการลดปัญหาการเลื่อนคดีซึ่งจะทำให้การเลื่อนคดีดังกล่าวลดลงได้ ซึ่งผู้เขียนจะได้เสนอแนะต่อไปในบทสรุปและข้อเสนอแนะ

3.5 การเรียงคำพิพากษา

การเขียนคำพิพากษาของศาลในสหรัฐอเมริกา ผู้พิพากษามักจะเขียนสั้น ๆ ไม่มีรายละเอียดมากนักโดยเฉพาะคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพนั้นบางศาลตัดสินด้วยวาจาแล้วกรอกผลคำพิพากษาลงในแบบฟอร์ม บางครั้งคำพิพากษาก็เขียนสั้น ๆ มีแต่ผลของการตัดสิน เว้นแต่ในคดีที่ยุ่งยากซับซ้อนหรือมีปัญหาข้อกฎหมายสำคัญซึ่งยังไม่มีคำพิพากษาฎีกาเป็นบรรทัดฐาน คำพิพากษาดังกล่าวต้องเขียนอย่างละเอียด

ในประเทศไทยมีบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา กำหนดรายละเอียดต่าง ๆ ที่ต้องเขียนในคำพิพากษาไว้ ความครบถ้วนสมบูรณ์ของคำพิพากษาจึงอยู่ที่การมีรายการครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่ แต่ในการเขียนคำพิพากษาของผู้

พิพากษานั้นมักจะปรากฏรายละเอียดในคำฟ้องและทางพิจารณาที่โจทก์จำเลยนำสืบ ทั้งที่มีชำระรายการที่ต้องมีในกฎหมายและเป็นรายละเอียดที่ไม่จำเป็น ทำให้เวลาในการเรียงคำพิพากษานานกว่าที่ควร

4. การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาเล็ก ๆ น้อย ๆ โดยรวดเร็ว

ทั้งในสหรัฐอเมริกา อังกฤษและฝรั่งเศส ต่างให้ความสำคัญต่อการดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อผู้กระทำความผิดอย่างเหมาะสม ความผิดหลายประเภทถูกพิจารณาอยู่เสมอว่าเป็นความผิดเล็กน้อยเกินไปจนไม่คุ้มกับเวลา ภาระ และค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปในการฟ้องร้องและพิจารณา ดังนั้นผู้กระทำความผิดจึงมักถูกฟ้องและดำเนินคดีในศาลต่างหากจากความผิดประเภทอื่น มีวิธีพิจารณาที่สะดวก รวดเร็ว แทนการดำเนินคดีตามกระบวนการธรรมดา

4.1 ขอบเขตของความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ

ในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น ความผิดที่อยู่ในอำนาจของศาลที่ทำการพิจารณาคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ คือความผิดเกี่ยวกับการฝ่าฝืนบทบัญญัติหรือข้อบังคับของ city หรือ country หรือคดีอาญาอื่น ๆ ที่มีอัตราโทษจำคุกเพียงไม่กี่วันหรือปรับเพียงไม่กี่สิบเหรียญ เช่น การเสพสุรามึนเมา การพนัน หลีกเลี่ยงภาษี การก่อความไม่สงบในเคหสถาน และความผิดเกี่ยวกับการจราจร เป็นต้น ส่วนในอังกฤษความผิดที่ต้องดำเนินการพิจารณาโดยรวดเร็ว คือ ความผิดตามพระราชบัญญัติต่าง ๆ เช่น ความผิดเกี่ยวกับการก่อความรำคาญโดยใช้ยานพาหนะ การเสพสุราหรือสิ่งมึนเมา เป็นต้น สำหรับในประเทศฝรั่งเศส ได้แก่ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 2 เดือน ปรับไม่เกิน 2,000 ฟรังก์ เช่น ความผิดเกี่ยวกับการจราจร หลีกเลี่ยงภาษี เป็นต้น เห็นได้ว่าลักษณะของความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ในต่างประเทศนั้นมักจะเป็นความผิดที่ไม่มีเอกชนเป็นผู้เสียหาย ผู้กระทำความผิดมิได้มีเจตนาชั่วร้าย แต่เหตุที่การกระทำนั้นเป็นความผิดก็เพราะกฎหมายกำหนดไว้ว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองป้องกันสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างผาสุก การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ เหล่านี้ตามกระบวนการดำเนินคดีธรรมดา มีความสำคัญน้อยกว่าการที่ผู้เสียหายจะได้รับการชดเชยค่าเสียหายหรือผู้กระทำความผิดได้รับการตัดสินโดยเร็ว

สำหรับในประเทศไทย คดีที่อยู่ในอำนาจศาลแขวง คือคดีที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท เช่นความผิดฐานหมิ่นประมาท ลักทรัพย์ ฉ้อโกง ยักยอก หรือทำร้ายร่างกายผู้อื่น เป็นต้น เมื่อพิจารณาถึงอำนาจศาลดังกล่าวแล้วศาลแขวงของ

ไทยจึงมีศาลเล็ก ๆ เหมือนในต่างประเทศ เพราะอำนาจการพิจารณาของศาลแขวงนั้น กว้างกว่าศาลที่พิจารณาคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ ของต่างประเทศมาก ลักษณะดังกล่าวส่งผลให้การ ดำเนินกระบวนการพิจารณา ในศาลแขวงของไทยไม่อาจกระทำได้รวดเร็วเหมือนต่างประเทศ กระบวนการพิจารณาคดีในศาลแขวง โดยหลักแล้วยังคงยึดหลักตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญาเป็นสำคัญ คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลแขวงบางประเภท เป็นคดีที่กระทบกระเทือนต่อ ความสงบเรียบร้อยของประชาชน การดำเนินกระบวนการพิจารณาจึงต้องกระทำอย่างรอบคอบ ไม่อาจรวบรัด หรือละเลยขั้นตอนของการพิจารณาคดีได้มากเหมือนในต่างประเทศ ทำให้คดี เล็ก ๆ น้อย ๆ อื่นๆ ที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงแต่ไม่ได้มีความจำเป็นต้องดำเนินกระบวนการพิจารณา ด้วยขั้นตอนที่สลับซับซ้อนเช่นนั้น ต้องล่าช้าออกไปด้วย

4.2 การฟ้องคดีด้วยวาจา

การฟ้องคดีอาญาเล็ก ๆ น้อย ๆ นั้น ทั้งในสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และ ฝรั่งเศส สามารถกระทำได้ด้วยวาจา โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกานั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ทำการ จับกุมหรือออกใบสั่ง จะเป็นผู้นำฟ้องคดีเองด้วยวาจา ซึ่งในการฟ้องนั้นจะใช้ภาษาพูดง่าย ๆ และเป็นกันเอง เหมือนกับการเล่าเหตุการณ์ให้ผู้พิพากษาฟัง หรือในกรณีที่ผู้เสียหายมาฟ้องคดีเองจะ กระทำโดยเล่าเหตุการณ์ให้จำศาลฟัง ซึ่งจำศาลจะกรอกข้อความที่รับฟังมาลงในแบบฟอร์ม จากนั้นเมื่อศาลอ่านคำฟ้องดังกล่าวแล้วจะ เรียกจำเลยมา เพื่อแก้คดีซึ่งสะดวกรวดเร็วมาก

ในประเทศไทย มีบทบัญญัติในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธี พิจารณาความอาญาในศาลแขวงกำหนดให้ผู้เสียหายหรือพนักงานอัยการฟ้องคดีด้วยวาจาได้ แต่ ในทางปฏิบัติแล้วยังไม่เคยปรากฏว่ามีผู้เสียหายมาฟ้องคดีด้วยวาจาต่อศาลแขวงเลย ส่วนใน กรณีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องนั้น การฟ้องคดีด้วยวาจาของพนักงานอัยการในทางปฏิบัติ นั้น จะกรอกข้อความลงในแบบฟอร์มคำฟ้องด้วยวาจาแล้วนำไปยื่นต่อศาลลักษณะดังกล่าวทำให้เจตนา- ธรรมของศาลแขวงไม่บรรลุผลเท่าที่ควร

4.3 ผู้ว่าคดี

ในการดำเนินคดีอาญาเล็ก ๆ น้อย ๆ ของสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และ ฝรั่งเศส นั้น จะมีเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ว่าคดีแทนพนักงานอัยการตั้งแต่ต้นจนจบไม่ต้องเสียเวลา ที่พนักงานอัยการต้องมาตรวจสำนวนเพื่อพิจารณาว่าควรฟ้องหรือไม่ฟ้องผู้ต้องหา

สำหรับในประเทศไทยนั้น เมื่อครั้งที่ศาลแขวงทาหน้าใต้สวนมูลฟ้องคดีอาญาเกินอำนาจ มีผู้ว่าคดีเป็นผู้ดำเนินการในศาลแขวงแทนพนักงานอัยการ เมื่อศาลแขวงพิจารณาแล้วเห็นว่าคดีมีมูลจึงส่งสำนวนให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาต่อไป

การมีผู้ว่าคดีสำหรับดำเนินการกระบวนพิจารณาคดีอาญาเล็ก ๆ น้อย ๆ แทนพนักงานอัยการนั้น นับว่าสะดวก รวดเร็ว เพราะไม่ต้องผ่านกระบวนการในการสรุปสำนวนทำความเข้าใจเสนอพนักงานอัยการเพื่อมีคำสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง เพราะลักษณะของความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ นั้นจะไม่มี ความยุ่งยากในการค้นหาพยานหลักฐานหรือข้อเท็จจริงในคดี จึงไม่จำเป็นต้องผ่านการตรวจสอบโดยพนักงานอัยการอีก ผู้ว่าคดีซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจจะเป็นผู้ใกล้ชิดกับเหตุการณ์สามารถอธิบายถึง เหตุการณ์และข้อกล่าวหาได้ชัดเจนอยู่แล้ว

4.4 การสืบพยาน

ในการดำเนินการกระบวนพิจารณาคดีอาญาเล็ก ๆ น้อย ๆ ของสหรัฐอเมริกา อังกฤษและฝรั่งเศสนั้น จะไม่มีการจดคำเบิกความของพยานแต่อย่างใดอีกทั้งไม่มีสำนวนความในการพิจารณาคดี การพิจารณาคดีกระทำโดยผู้พิพากษาซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นผู้มีความรู้ทางกฎหมาย การพิจารณาคดีไม่มีกฎเกณฑ์ในเรื่องพยานหลักฐาน ผู้พิพากษาจะใช้สามัญสำนึกทั่ว ๆ ไปเป็นเกณฑ์ในการตัดสินหลังจากที่รับฟังเรื่องราวจากพยานของทั้งสองฝ่ายแล้ว การดำเนินการกระบวนพิจารณาที่ความรวดเร็วและสามารถยุติคดีได้ด้วยความปลอดภัยของคู่ความทั้งสองฝ่าย

สำหรับการดำเนินการกระบวนพิจารณาในศาลแขวงของไทยนั้นหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เช่น พยานหลักฐาน คำสั่งระหว่างพิจารณา การแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องหรือคำให้การ เป็นต้น ดำเนินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาทั้งหมด พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง เพียงแต่กำหนดในเรื่องการดำเนินการกระบวนพิจารณาไว้กว้าง ๆ ว่า ให้กระทำโดยเร็วเท่านั้น ส่วนในรายละเอียดต่าง ๆ เป็นการดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาทั้งสิ้น กระบวนพิจารณาในศาลหลังจากยื่นฟ้องและศาลประทับรับฟ้องแล้วมิได้แตกต่างหรือรวดเร็วไปกว่าการดำเนินการคดีอาญาทั่วไปเท่าใดนัก

4.5 การพิพากษาคัดสิน

การพิพากษาในสหรัฐอเมริกา อังกฤษและฝรั่งเศส สามารถกระทำด้วยวาจาได้ โดยจะมีศาลเป็นผู้บันทึกสารสำคัญโดยย่อไว้เพื่อเป็นหลักฐาน โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกาจะมีแบบฟอร์มให้ผู้พิพากษาลงเครื่องหมายว่าคดีนี้มีข้อหาอะไร ตัดสินว่าอย่างไร เพื่อให้เสมียนใช้ตรวจสอบกับบันทึกของตน ผู้พิพากษาไม่ต้องเสียเวลานั่งทำคำพิพากษาส่วนในประเศไทยนั้น ผู้พิพากษาจะตัดสินด้วยวาจาหรือทำเป็นหนังสือก็ได้แต่การพิพากษาด้วยวาจานั้น จะต้องทำเป็นบันทึกไว้ด้วยพอให้ได้ใจความว่าพิพากษาเรื่องอะไร อย่างไร ในกรณีที่คำพิพากษาเป็นหนังสือจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาด้วย ซึ่งในทางปฏิบัตินั้นผู้พิพากษาศาลแขวงจะคำพิพากษาเป็นหนังสือและมีรายละเอียดตามที่กฎหมายกำหนดไว้อย่างสมบูรณ์เสมอ ทั้งนี้เพราะคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลแขวงอาจอุทธรณ์หรือฎีกาได้ เพื่อมิให้ต้องเสียเวลาในการทำคำพิพากษาใหม่ ผู้พิพากษาจึงไม่นิยมทำคำพิพากษาด้วยวาจา

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบแล้วจะเห็นได้ว่า บทบัญญัติของกฎหมายที่รับรองสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยรวดเร็วของไทยนั้นมีอยู่เช่นเดียวกับของต่างประเทศแต่เนื่องจากระบบการพิจารณาคดีที่แตกต่างกัน จึงทำให้กระบวนการพิจารณาคดีของไทยเกิดข้อขัดข้องในทางปฏิบัติกระบวนการพิจารณาล่าช้าไม่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ และเจตนารมณ์ของกฎหมาย

4.6 การอุทธรณ์คำพิพากษา

การดำเนินคดีอาญาเล็ก ๆ น้อย ๆ ของสหรัฐอเมริกา อังกฤษและฝรั่งเศสนั้น ในเบื้องต้นผู้ว่าคดีเพียงแต่เสนอข้อกล่าวหาต่อศาลเพื่อพิจารณาเท่านั้น ถ้าพบว่าเป็นความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ศาลก็พิจารณาพิพากษาได้เลยโดยไม่ต้องทำคำฟ้อง และเนื่องจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ นั้นมีการลดขั้นตอนหรือจำกัดสิทธิบางประการที่จำเลยพึงได้รับในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาทั่วไป ในบางครั้งอาจทำให้คู่ความรู้สึกว่าจะไม่ได้รับความเป็นธรรม กฎหมายจึงเปิดโอกาสให้มีการอุทธรณ์ได้ โดยการทำคำฟ้องไปยื่นใหม่ยังศาลขนาดกลาง ซึ่งมีวิธีพิจารณาที่เคร่งครัดขึ้น ค่าธรรมเนียมแพงขึ้น และโทษที่จะลงก็หนักขึ้นด้วย การอุทธรณ์ในลักษณะที่เป็นการพิจารณาคดีใหม่ทั้งหมด ทำให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาศาล ที่ทำหน้าที่พิจารณาคดีอาญาเล็ก ๆ น้อย ๆ ไม่จำเป็นต้องจดบันทึกคำพยาน

หรือมีสำนวนความไว้ตรวจสอบแต่อย่างใด กระบวนพิจารณาคดีอาญาเล็ก ๆ น้อย ๆ ในชั้นต้น จึงดำเนินไปอย่างรวดเร็ว

ส่วนคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลแขวงนั้น กรณีที่ไม่เข้าข้อห้ามของกฎหมายแล้วสามารถอุทธรณ์ฎีกาได้ตามระบบ ลักษณะดังกล่าวส่งผลให้การดำเนินกระบวนพิจารณาในศาลแขวงต้องกระทำอย่างรอบคอบ ต้องมีสำนวนความในการพิจารณา มีพยานหลักฐานที่แน่ชัด เพราะในการพิจารณาของศาลอุทธรณ์นั้น ศาลจะต้องฟังข้อเท็จจริงที่ศาลชั้นต้นวินิจฉัยมาแล้วจากพยานหลักฐานในสำนวน

เมื่อพิจารณาภาพรวมของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาแล้วจะเห็นว่าศาลของไทยนั้นแบ่งออกได้เป็นสองขนาด คือ ศาลใหญ่และศาลเล็ก แตกต่างจากศาลของต่างประเทศซึ่งแบ่งออกเป็นศาลขนาดใหญ่ กลางและขนาดเล็ก ศาลแขวง ซึ่งเป็นศาลขนาดเล็กของไทยนั้นเทียบได้กับศาลขนาดกลางของต่างประเทศทีเดียว ความตั้งใจที่จะให้มีศาลขนาดเล็กเพื่อพิจารณาคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ ให้เสร็จไปโดยรวดเร็วอย่างของต่างประเทศจึงไม่เป็นจริงขึ้นมาดังที่ตั้งใจ

5. พิจารณาความเหมาะสมในการจัดตั้งศาลพิเศษในประเทศไทย

กล่าวกันว่า วิธีการหนึ่งที่ทำให้การพิจารณาคดีของสหรัฐอเมริกาดำเนินไปได้อย่างรวดเร็วนั้น คือการที่สหรัฐอเมริกাজัดตั้งศาลพิเศษขึ้นเพื่อพิจารณาคดีบางประเภทโดยเฉพาะ ในการพิจารณาแก้ไขปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาคดีของไทยจึงมีการดำริที่จะจัดตั้งศาลพิเศษขึ้นเพื่อเร่งรัดการพิจารณาคดีเหล่านั้นให้เสร็จไปโดยรวดเร็วการจัดตั้งศาลในลักษณะดังกล่าวนี้จะมีความเหมาะสมเพียงใด หรือไม่ สมควรที่จะได้มีการพิจารณาอย่างรอบคอบ ซึ่งในการวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมดังกล่าว ผู้เขียนจะนำศาลจรรยาของสหรัฐอเมริกามาเป็นข้อมูลตัวอย่าง

5.1 ผู้พิพากษา

การที่ผู้พิพากษาที่ทำการพิจารณาคดี มาจากการเลือกตั้งโดยประชาชน และผู้ที่รับการเลือกตั้งก็คือบุคคลในท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นผู้มีความรู้ทางกฎหมาย และบางครั้งอาจเป็นบุคคลที่ผู้ว่าการรัฐแต่งตั้งมาดำรงตำแหน่งก็ได้

จะเห็นได้ว่า ระบบการได้มาซึ่งผู้พิพากษาในศาลของต่างประเทศในลักษณะ เช่นนี้ ในสหรัฐอเมริกาหลายมลรัฐได้มีการยกเลิกไปแล้ว แม้รัฐที่มีอยู่ก็กำลังพิจารณาขยับเล็ก และกำหนดให้ผู้พิพากษาต้องผ่านการสอบวิชากฎหมายหรือต้องผ่านการอบรมทางกฎหมาย แสดงให้เห็นว่า ผู้พิพากษาที่ไม่สำเร็จวิชากฎหมายใช้การไม่ได้ตราบ เป็นระบบที่ล้มเหลวมาแล้วใน ต่างประเทศ อีกทั้ง เมื่อพิจารณาถึงระบบศาลของไทย ศาลยุติธรรมของไทยนั้นพิจารณาตาม รัฐธรรมนูญ พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจตุลาการทางศาล การที่จะให้ผู้พิพากษา ซึ่งไม่มีความรู้ ทางกฎหมายมาทำหน้าที่โดยให้มีจำศาลซึ่งเป็นผู้สำเร็จวิชากฎหมาย เป็นที่ปรึกษาของผู้พิพากษา ตามหลักการของศาลท้องถิ่น-ศาลอาเภอนั้น ผลก็เกือบจะเท่ากับจำศาลเป็นผู้พิพากษาไปโดยปริยาย ทั้งที่ตามกฎหมายแล้วพิพากษาจะเป็นผู้รับผิดชอบ ลักษณะดังกล่าวเป็นผลให้กระบวนการยุติธรรม และสถาบันตุลาการคลอนแคลนเป็นอันมาก และนอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงสภาพของสังคมในท้องถิ่น ของประเทศไทยแล้ว เป็นที่ทราบกันว่าประชาชนยังอยู่ใต้อิทธิพลที่ไม่ปรากฏรูปร่างต่าง ๆ ยังขาด ความรู้และการศึกษาที่จะช่วยตัวเองได้ บริการทนายความเป็นสิ่งที่หาได้ยากในชนบท ผู้พิพากษา ของไทยจึงต้องทำหน้าที่คุ้มครองจำเลยเป็นพิเศษ ดังนั้นผู้พิพากษานอกจากจะมีความเป็นอิสระ แล้วต้องมีความชัดเจนทางด้านกฎหมายด้วยจึงจะสามารถเป็นที่พึ่งให้กับประชาชนได้อย่างแท้จริง อีกประการหนึ่งก็คือ การที่ผู้พิพากษามีได้รับการแต่งตั้งจาก ก.ต.ทำให้ผู้มีหน้าที่เป็นกรรมการ คัดเลือกผู้พิพากษา มีอิทธิพลเหนือผู้พิพากษา ความอิสระของผู้พิพากษาจึงยากที่จะเกิดขึ้นได้

การได้มาซึ่งผู้พิพากษาในลักษณะดังกล่าว แม้ว่าจะสามารถแบ่งเบาภาระของผู้ พิพากษาที่มีอยู่เดิมลงไปได้ ทำให้การพิจารณาคดีดำเนินไปได้รวดเร็วขึ้น แต่ยังไม่เหมาะสมกับ สภาพของสังคมไทย และอาจก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรมในการพิจารณาคดีได้

5.2 ประเภทของความผิด

ศาลพิเศษที่จัดตั้งขึ้นในสหรัฐอเมริกา นั้น จะพิจารณาคดีบางประเภทซึ่ง เป็นความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่นศาลจรรยาพิจารณาความผิดเกี่ยวกับการจรรยาเป็นต้น ซึ่ง ความผิดต่าง ๆ เหล่านี้ขึ้นอยู่กับอำนาจการพิจารณาของศาลแขวงของไทยอยู่แล้วการที่จัดตั้งศาล ดังกล่าวขึ้นมาอีกจึงไม่เกินประโยชน์แต่อย่างใด นอกจากนี้การคมนาคมในปัจจุบันสะดวก รวดเร็วขึ้นมาก ประชาชนสามารถเดินทางมายังที่ทำการของศาลแขวงหรือศาลจังหวัดได้ง่ายกว่า แต่ก่อน และการที่ไม่สามารถจัดตั้งศาลแขวงในท้องถิ่นต่าง ๆ ที่ห่างไกลออกไปก็เกี่ยวข้อง งบประมาณที่ใช้จ่ายในแต่ละศาล ซึ่งถ้างบประมาณแผ่นดินอำนวยให้ก็คงจะมีการจัดตั้งศาลแขวง

ไปตามท้องที่ต่าง ๆ ได้เหมาะสมต่อไป จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องตั้งศาลเล็กน้อยเช่นนั้นซ้ำซ้อนขึ้นมาอีก

5.3 เป็นการแยกอำนาจตุลาการออกเป็นหลายฝ่าย

การจัดตั้งศาลพิเศษเพื่อพิจารณาคดีเล็กน้อยขึ้นมาอีกนั้น เป็นการแบ่งแยกอำนาจตุลาการให้มีหลายฝ่ายขึ้น อาจเป็นผลทำให้กระทบกระเทือนต่อกระบวนการยุติธรรมและสถาบันตุลาการ อันเป็น 1 ใน 3 ของระบอบการปกครองที่ใช้แบบประชาธิปไตยเป็นหลัก และยังเป็นการเสี่ยงทำให้เกิดระบบศาลเดี่ยวที่ถูกกฎหมายขึ้นได้โดยง่ายเป็นผลทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนและประการสำคัญที่สุด ศาลเป็นที่พึ่งแห่งสุดท้ายของประชาชนในปัจจุบัน จึงไม่ควรกระทำการใด ๆ ที่เป็นการเสี่ยงต่อศรัทธาของประชาชน

5.4 ขัดกับหลัก "การรวมศาลชั้นต้น"

การตั้งศาลพิเศษขึ้นมาเพื่อพิจารณาคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ อีกนั้น เป็นการขัดกับหลักการรวมศาลชั้นต้นให้เป็นศาลเดี่ยว ดังจะเห็นได้ว่า ในประเทศสหรัฐอเมริกาในเนติบัณฑิตยสภาอเมริกันได้ศึกษาวิจัยวางหลักว่า "อุดมการณ์ของการจัดตั้งศาลจะบรรลุอย่างเต็มเปี่ยมก็ต่อเมื่อมีระบบศาลที่การบริหารและโครงสร้างเป็นระบบเดียว โครงสร้างของศาลควรจะง่าย ๆ ถ้าจะให้ดีควรจะมีศาลชั้นต้นประเภทเดียว" มลรัฐต่าง ๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกาก็มีแนวความคิดเช่นนี้เป็นส่วนมาก จึงได้ยุบเลิกศาลเล็กศาลน้อยเข้าเป็นศาลเดียวในหลายมลรัฐแล้ว และยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาและดำเนินการยุบเลิกอยู่ก็มาก ทั้งนี้เพราะการแยกเป็นหลายศาลทำให้เสียค่าใช้จ่ายสูงโดยใช่เหตุ การใช้อำนาจคนและเครื่องมือเครื่องมือนอกขีดประสิทธิภาพ

เห็นได้ว่าการเร่งรัดการพิจารณาคดีโดยการจัดตั้งศาลพิเศษขึ้นมาขึ้นเป็นวิธีการที่ล้มเหลวมาแล้วในต่างประเทศ จึงไม่สมควรที่จะนำมาใช้ในประเทศไทย แต่การนำวิธีพิจารณาของศาลดังกล่าวมาดัดแปลงใช้กับการพิจารณาคดีในศาลแขวง จะเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนเป็นอย่างมาก